

Aan de Kwartiermakers Toekomst Accountancysector

[Uitsluitend ingediend via www.internetconsultatie.nl](http://www.internetconsultatie.nl)

Den Haag, 16 september 2021

Ref: B21.25

Betreft: Consultatiedocument Audit Quality Indicators

Geachte Kwartiermakers,

Eumedion, het corporate governance- en duurzaamheidsforum voor institutionele beleggers, heeft met gemengde gevoelens kennis genomen van het 'Consultatiedocument Audit Quality Indicators' (AQI's). Aan de ene kant waarderen wij het zeer dat de Kwartiermakers hebben getracht om een set van AQI's op te stellen die door (auditcommissies van) raden van commissarissen kunnen worden betrokken bij het selecteren van een nieuwe accountantsorganisatie en bij de eventuele voordracht tot herbenoeming van de bestaande accountantsorganisatie. Ook aandeelhouders kunnen de AQI's gebruiken bij het bepalen van het stemgedrag ten aanzien van de voor (her)benoeming voorgedragen accountantsorganisatie. Aan de andere kant vinden wij het teleurstellend om te zien dat er weinig is gedaan met onze aan u gecommuniceerde suggesties in de fase van het opstellen van het consultatiedocument. Het consultatiedocument had wat Eumedion betreft een veel ambitieuzer startpunt mogen zijn dat recht doet aan de voortgang die de Minister van Financiën beoogt te realiseren op het gebied van de kwaliteit van de wettelijke controles en van de versterking van de verantwoordingsketen. Zo vinden wij het een gemiste kans dat de Kwartiermakers niet het voorstel doen om inzicht te verschaffen in AQI's op individuele opdrachtniveau. Het voorlopige voorstel om AQI's op uitsluitend het niveau van de accountantsorganisaties en van sectoren te publiceren zal voor aandeelhouders als potentiële gebruikers van de AQI's van weinig toegevoegde waarde zijn. Op deze en andere punten gaan wij hieronder nader in.

1. De 'gebruiker' van de jaarrekening en de gebruiker van de AQI's

In paragraaf 1.1 van het consultatiedocument merkt u bestuurders en commissarissen aan als gebruikers van de jaarrekening. Eumedion zit dit als een misvatting. Het bestuur stelt de jaarrekening op die vervolgens vóór publicatie wordt goedgekeurd door de raad van commissarissen. Bestuurders én commissarissen ondertekenen de jaarrekening als extra teken dat de jaarrekening betrouwbare informatie bevat. Bestuurders en commissarissen kunnen derhalve niet als gebruikers van de jaarrekening worden aangeduid, maar als opstellers. Dit uitgangspunt is meer dan een semantische kwestie. De voorstellen hadden in onze ogen aan kracht kunnen winnen als de Kwartiermakers meer oog hadden gehad voor het publieke belang van AQI's, ook als dat begrijpelijke weerstand oproept bij de organisaties die die transparantie zouden moeten faciliteren. Deze verwarring over de gebruikers van de jaarrekening is overigens exemplarisch voor de onduidelijkheid voor wie de voorgestelde AQI's zijn bedoeld: primair voor de gebruikers van de controleverklaring van de accountant (i.c. kapitaalverschaffers en andere, externe *stakeholders* van de gecontroleerde entiteit), voor (auditcommissies van) raden van commissarissen of voor wetenschappers, de accountantsorganisaties zelf en/of (externe) toezichthouders? Wij bevelen u aan om in het uiteindelijke document de doelgroep duidelijk af te bakenen.

2. Het aggregatieniveau van de AQI's

Het plan om AQI's op te stellen en te publiceren zou volgens Eumedion twee doelen moeten dienen. Ten eerste het bijstaan van de (auditcommissie van de) raad van commissarissen bij het selecteren van een nieuwe accountantsorganisatie en de formele verlening van de opdracht tot onderzoek van de jaarrekening aan de voorgedragen accountantsorganisatie door de algemene vergadering. De verplichte roulatie zorgt ervoor dat deze situatie zich minimaal eens in de tien jaar voordoet. Wij onderschrijven de toegevoegde waarde van de in de consultatie geformuleerde AQI's op organisatie- en sectorniveau om deze infrequente beslissing te faciliteren. Wij zijn echter teleurgesteld dat uw consultatiedocument zich beperkt tot het formuleren van AQI's die resulteren in gemiddelden op deze niveaus. Ontwikkelingen in gemiddelde waarden zeggen wel iets, maar helaas niet zoveel om een echt tastbare dialoog aan te gaan met de accountantssector. De informatie-asymmetrie is bijzonder groot waarbij de accountantsorganisaties zelf tot in detail weten hoe de gemiddelden zijn opgebouwd. Zij hebben alle vrijheid om ontwikkelingen erin te duiden. Bijvoorbeeld doordat het gemiddelde over tijd wordt beïnvloed door een verandering in de mix van de controlecliënten. Het is de vraag of vennootschappen en aandeelhouders op basis van alleen gemiddelde waarden een voldoende stevige dialoog kunnen voeren over geconstateerde ontwikkelingen.

AQI's op opdrachtniveau voor organisaties van openbaar belang (OOB's) zijn voor aandeelhouders veel belangrijker. Allereerst creëren dergelijke AQI's een veel frequentere, jaarlijkse *feedbackloop* die een indicatie geeft van de kwaliteit van de accountantscontrole van de jaarrekening van een individuele vennootschap. De kwaliteit hangt van verschillende factoren af die door de AQI-

wergroepen goed zijn geïnventariseerd in de u bekende rapportages van december 2020. Deze rapportages definiëren een in aantal vrij beperkte, maar toch een voldoende complete set van AQI's op opdrachtniveau. Doordat deze AQI's niet onderdeel zijn van uw voorstel, ontbreekt helaas ook uw reflectie op deze AQI's en kan er van andere stakeholders ook weinig feedback worden verwacht. Dit beschouwen wij als een gemiste kans.

Naast de kwaliteit van de verrichte controles door de accountant en door de accountantsorganisatie is de kwaliteit van de controlecliënt van groot belang voor het bepalen van de kwaliteit van een audit. Een AQI die dit meet mag in de ogen van Eumedion niet ontbreken. In dit kader vragen wij uw bijzondere aandacht voor het AQI-voorstel in de werkgroeprapportage waarin de controlerend accountant een *ranking* (in kwintielen) geeft aan de kwaliteit van al zijn OOB-controlecliënten. Een dergelijke AQI stelt aandeelhouders in staat om jaarlijks een zinvolle dialoog te voeren met de vennootschap en met de controlerend accountant waarbij context kan worden gegeven aan hoge, lage of veranderende AQI-scores. Ook zouden eventuele effecten van verbeterplannen in de interne organisatie transparanter worden. Het maatschappelijk belang van het publiek maken van deze scores kan in onze ogen niet overschat worden. Het is gebleken dat gebrekkige kwaliteit van de interne organisatie het voortbestaan van een organisatie in gevaar kan brengen en zonder druk van goed geïnformeerde stakeholders kan een dergelijke situatie, onnodig ongemerkt, lang blijven voortduren.

Algemener geldt in onze ogen dat de kwaliteit van de audit in hoge mate samenhangt met de kwaliteit van de communicatie door de controlerend accountant over zijn of haar bevindingen met het maatschappelijk verkeer. Het is voor aandeelhouders essentieel dat de controlerend accountant ook daadwerkelijk over de bevindingen communiceert met het maatschappelijk verkeer: de controlekwaliteit kan nog zo hoog zijn, als de bevindingen grotendeels onder de 'motorkap' blijven, schiet de accountant in onze ogen tekort in het opwekken van een gerechtvaardigd maatschappelijk vertrouwen. Wat Eumedion betreft zouden de AQI's idealiter ook in kaart mogen brengen of de accountant voldoende ver gaat in het delen van zijn waardevolle opgedane inzichten met het maatschappelijk verkeer. In plaats van 'Welke Key Audit Matter moeten we opnemen?', mag de accountant van Eumedion transformeren naar 'Welke belangwekkende informatie voor het maatschappelijk verkeer zou de controlerend accountant nog meer over de controlecliënt kunnen opnemen, zonder dat de vertrouwensrelatie met de controlecliënt in het geding komt?'

3. De voorgestelde organisatie- en sectorbrede AQI's

Ten aanzien van de voorgestelde organisatie- en sectorbrede AQI's hebben wij nog enkele opmerkingen.

Door de verwarring over wie als 'gebruikers' van de jaarrekening en ook van AQI's worden gedefinieerd, worden op pagina 23 aandeelhouders en commissarissen ten onrechte in één categorie geaggregeerd. Het roept ook de vraag op hoeveel aandeelhouders hiervoor moeten worden

geconsulteerd. Wij bevelen u aan om eenduidig de groep van gebruikers van de jaarrekening en van de AQI's te definiëren en die definitie ook consistent te gebruiken.

Pagina 18: Eumedion pleit voor een aparte weergave van allereerst alle gevallen en vermoedens van fraude en daarnaast welk gedeelte hiervan materieel is. Fraude is veel eerder vanuit kwalitatieve dan vanuit kwantitatieve overwegingen van materieel belang, in sommige gevallen zelfs ongeacht de omvang van het bedrag. De methodiek die een accountantsorganisatie gebruikt om het materialiteitsniveau van fraude te bepalen moet ook op organisatieniveau worden toegelicht. Eveneens is het van belang of de fraude intern is ontdekt of extern door de accountant, inclusief (anonieme) meldingen direct aan de accountant. Hieruit blijkt onder meer ook de toegevoegde waarde van de accountant.

Pagina 20: De twee cultuur-AQI's geven een te beperkt beeld van de cultuur. Zij zouden kunnen worden aangevuld met ziekteverzuim en medewerkerstevredenheid. Werkdruk beschouwen wij ook als onderdeel van de cultuur van een accountantsorganisatie. Het bewaken van de planning is daar een belangrijk onderdeel van. Wij stellen de volgende AQI voor: het percentage van het gefactureerd aantal uren dat voor het einde van het boekjaar van een controlecliënt is gemaakt. Een hoog percentage is indicatief voor minder werkdruk voor de accountant in de kritische maanden na het einde van het boekjaar, minder tijdsdruk bij discussies met het bestuur en de raad van commissarissen van de gecontroleerde entiteit en een algehele betere uitvoering van het auditplan. Wij verwachten dat dit percentage ook redelijk goed te vergelijken is tussen organisaties en sectoren.

Pagina 22: De toelichting vermeldt dat uitgaven zowel als kosten als investering kunnen kwalificeren. Wij merken op dat dubbeltelling moet worden voorkomen: eerst wordt de uitgave van een investering aangemerkt en daarna de kosten van de afschrijving ervan ook. Ons voorstel is om aan te sluiten bij NL GAAP: alleen kosten meenemen ('investeringen' die direct als kosten worden genomen plus de afschrijving op investeringen in projecten die daadwerkelijk geactiveerd op de balans staan). Accountantsorganisaties zullen van nature bij eventuele investeringen niet dralen met het afschrijven ervan. Een toelichting op welke investeringen zijn gedaan is wel gewenst.

Pagina 23: Hier wordt een AQI geïntroduceerd voor de 'toegevoegde waarde' van de accountant voor de gecontroleerde entiteit. Het is op zijn minst dubieus of dit de doelstelling van de accountant moet zijn. De accountant moet als vertrouwenspersonen voor het financieel-maatschappelijk verkeer fungeren. Hij is er niet voor om de gecontroleerde entiteit te 'behagen'. In de toelichting staat verder dat de accountant een 'natuurlijke adviesfunctie' heeft. Het lijkt ons zinvol om toe te lichten dat dit statement alleen van toepassing is op het niet-OOB segment, gezien het verbod op het leveren van adviesdiensten van accountantsorganisaties aan OOB-controlecliënten. Wij vragen ons verder af welk verband er bestaat tussen de kwaliteit van een audit en de kwaliteit van een adviesfunctie. Ook in het niet-OOB segment zou een hoge score in sommige gevallen een negatieve indicatie kunnen zijn voor de kwaliteit van de audit.

Wij zijn desgewenst uiteraard beschikbaar om onze opmerkingen nader toe te lichten. Onze contactpersoon is Martijn Bos (martijn.bos@eumedion.nl, tel. 070 2040 304).

Met vriendelijke groet,

Drs. Rients Abma

Directeur Eumedion

Zuid Hollandlaan 7

2596 AL DEN HAAG